

เรื่องเล่า “ความสำเร็จในการใช้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อจัดการการเรียนรู้” ของกลุ่มผู้บริหาร

ผอ. กัญพิมา เชื้อมชิต

โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี

มีครูเข้ามาถาม ผอ.ว่าจะพานักเรียนไปทัศนศึกษาที่ไบเทคบางนา ผอ.จะให้ไปหรือไม่ให้คะ คำตอบของ ผอ.มี ๒ ทางคือให้หรือไม่ให้ไป ขณะนั้นมีเวลาเหลืออยู่เพียง ๒ สัปดาห์เท่านั้นที่ใช้ในการเตรียมการ ถ้าอนุญาตให้ไป ระยะเวลาเพียงเท่านี้จะเพียงพอหรือไม่ในการเตรียมการ ทุกอย่างจะเรียบร้อยหรือไม่ ถ้าไม่เรียบร้อยจะเกิดอะไรขึ้น ความรับผิดชอบก็จะตกอยู่ที่ ผอ.แต่ถ้าไม่ให้ไป ครูก็จะรู้สึกเสียใจที่ ผอ.ไม่สนับสนุน

ฉะนั้นวิธีการแก้ปัญหา คือการตัดสินใจร่วมกันอยู่บนฐานคิดหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยเริ่มจากเรียกประชุมครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด มากำหนดเป้าหมายร่วมกัน กำหนดวิธีการดำเนินงานร่วมกัน แล้วใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงวิเคราะห์การดำเนินงาน

เป้าหมายของการไปทัศนศึกษา นักเรียน ม.ต้น ครูต้องการให้เด็กไปสืบค้นความรู้อะไร นักเรียน ม.ปลายต้องวิเคราะห์ความรู้กับวิชาที่เรียนมา และจะต้องวิเคราะห์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับงานของตัวเอง แล้วเอารายงานนี้ไปให้ผู้ปกครองอ่าน

ในการวางแผน ใช้หลักของ

ความพอประมาณ มาวิเคราะห์ในการดำเนินการ ว่าเวลาเพียงพอหรือไม่ ใช้งบประมาณไหม ต้องขออนุญาตผู้ปกครองเมื่อไหร่

หลักเหตุผล ทำไมต้องไปทัศนศึกษาครั้งนี้ ไปที่อื่นแทนได้หรือไม่ ในการเดินทางจะเลือกใช้รถชนิดไหนเลือกอย่างไร

ภูมิคุ้มกัน เมื่อมีคนไปร่วมกิจกรรมมากๆ คณะทำงานจะต้องมีปฏิทินการทำงานร่วมกัน เพื่อการรับรู้ร่วมกัน

เงื่อนไขความรู้ “เด็ก” ต้องนำความรู้เดิมที่มีไปต่อยอดความรู้ใหม่ “ครู” ต้องหาความรู้เรื่องกฎกระทรวงในการพาเด็กไปทัศนศึกษา

เงื่อนไขคุณธรรม ต้องไม่ทำอะไรให้คนอื่นเดือดร้อน ต้องมีความรับผิดชอบ ความตรงต่อเวลา และความซื่อสัตย์

หลังจากวางแผนร่วมกันแล้ว ผอ.บอกว่า ผอ.อนุญาตให้ไป และขอให้ทุกคนทำตามแผนที่ได้วาง
กัน เข้าวันต่อมาครูมาบอกว่า “ครูตกลงกันว่าไม่ไปแล้ว เพราะเวลานี้น้อยเกินกว่าสิ่งที่จะต้องเตรียมการ
งานที่ต้องทำมีมาก ไม่พอประมาณกับเวลาที่มีอยู่”

สิ่งที่ได้มาจึงไม่ใช่เพียงแค่การจัดการแก้ปัญหา แต่ยังทำให้ครูมีหลักคิดในการทำงานด้วย

ผอ. ชีระวัฒน์ ลิงหบุตร
โรงเรียนข้าหม้อพิทยาคม จังหวัดระยอง

อาจารย์ชีระวัฒน์ เริ่มต้นด้วยความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ผิด โดยเข้าใจไปว่าเป็นเกษตรทฤษฎีใหม่ เนื่องจากในบริบทของโรงเรียนเดิมที่มีพื้นที่เหมาะสม จึงทำได้ดี แต่เมื่อย้ายมาอยู่ที่ข้าหม้อ บริบทของโรงเรียนไม่เหมาะสมเลย อาจารย์จึงเล็งคิดเรื่องการทำเกษตร แล้วหันมาคิดว่าจะพัฒนาเด็กอย่างไรกับโรงเรียนมัธยมที่มี

เด็กประมาณ ๓๐๐ คน และเป็นเด็กเหลือนัก เพราะเด็กเหล่านี้ผลการเรียนไม่ดี เป็นลูกของคนทำสวน ฐานะทางครอบครัวไม่ดี บางคนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ มีความอยากได้อยากมีโดยไม่คำนึงครอบครัว ข้อดีคือมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยเป็นพื้นฐาน ความมีระเบียบวินัย แต่เด็กๆ ไม่มีชีวิตชีวา ไม่มีความสุข ทั้งๆ ที่มีระเบียบวินัย

เมื่อได้พบอาจารย์ปริญญ์ จึงเริ่มเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในมุมมองใหม่ ความเข้าใจเรื่องหลักปรัชญาฯ ได้กลายเป็นจุดเริ่มต้นที่จะต้องไปทำต่อ การเริ่มต้นทำงานที่ข้าหม้อ จึงใช้หลักการทรงงานจากพระราชดำรัส **“เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”**

เข้าใจ เข้าใจผู้คนทั้งหมด บริบทของโรงเรียน ครู เด็ก ชุมชน

เข้าถึง เข้าถึงรายละเอียดแต่ละคน เมื่อครูไม่เข้าใจเด็ก เด็กก็ไม่มีความสุข

โครงการพิชิตเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการภายในโรงเรียน ปรับปรุงหลักสูตร แล้วจัดให้บุคลากรทุกคนต้องได้ไปรับฟังพร้อมกัน ทำพร้อมกัน โดยใช้หลักการเรียนรู้ด้วยการลงมือทำ ด้วยการทำก่อนสอนทีหลัง ให้เด็กได้ลงมือทำ เมื่อพบกับปัญหาแล้วสามารถแก้ปัญหาได้ เกิดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ กลายเป็นความสามารถที่ฝังลึกอยู่ในตัวของของผู้เรียน

เป้าหมายสูงสุดคือการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน และในฐานะข้าแผ่นดิน ก็ยึดหลักทรงงานอีกข้อ “ทำงานกับฉัน ฉันไม่มีอะไรจะให้ นอกจากจะมีความสุขร่วมกัน ในการทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น”

ภราดาประสาท ศรีเจริญ โรงเรียนลาซาลจันทบุรี (มารดาพิทักษ์) จังหวัดจันทบุรี

เนื่องจากการเป็นผู้บริหารและนักบวช ที่ต้องย้ายไปเรื่อยๆ วันเวลาไม่เคยรอทำ เมื่อไปถึงต้องเริ่มงานทันที ปัญหาที่มีในชุมชนขณะนั้นคือเริ่มเกิดวิกฤติที่จันทบุรี ปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ เด็กติดเกม เด็กหนีโรงเรียน ปัญหาหนี้สินจะแก้ปัญหานี้อย่างไร

ในปี 2549 เป็นปีมหามงคล จึงได้เริ่มประชุมครูด้วยการฉายภาพพระบรมฉายาลักษณ์ เป็นการสร้างแรงบันดาลใจให้กับคุณครู และเป็นการจุดประกายให้คุณครูว่าจะทำอะไรเพื่อแผ่นดิน จะทำอะไรเพื่อโรงเรียนได้บ้าง ครูจะทำอย่างไรให้นักเรียนมีความสุข ผู้ปกครองมีความสุข ผอ.จึงใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแรงกระตุ้นของครู ที่โรงเรียนจึงมีพระบรมฉายาลักษณ์ของในหลวงให้ครูตระหนกอยู่เสมอว่าประเทศไทยมีวันนี้ได้ก็เพราะเรามีในหลวง

ลาซาลจันท์สร้างความตระหนัก
ลาซาลจันท์รักสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ
ลาซาลจันท์สามารถวางแผนทางเศรษฐกิจ
ลาซาลจันท์อุทิศตนช่วยเหลือสังคม
ลาซาลจันท์ชื่นชมวัฒนธรรมไทย
ลาซาลจันท์เลื่อมใสทุกศาสนา

จากคำขวัญนี้คุณครูจะทำอะไรบ้าง ผอ. ไม่ได้สร้างงานเพิ่ม ไม่ได้เพิ่มภาระงาน แต่เป็นการเอางานที่มีอยู่มาทำให้ดี เอางานมารวมกันให้เป็นงานของทุกคนไม่ใช่งานของใครของมัน อยากให้ครูทำงานภายใต้เป้าหมายเดียวกัน จากงานที่หลากหลายมาหลอมรวมเป็นหนึ่งเดียว ทำให้ 3 ปีผ่านไป จากความร่วมมือร่วมใจ และความรักท้องถิ่น รักโรงเรียน รักในหลวง กลายมาเป็น 6 ฐานการเรียนรู้ที่มีผู้มาศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง เพราะชาวลาซาลจันท์ร่วมกัน “เดินตามพ่อ สู่วิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง”

ผอ.สมนึก จันท์แดง

โรงเรียนหนองบัวแดง จังหวัดเชียงราย

โรงเรียนบ้านหนองบัวแดงเป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนน้อยกว่าร้อยยี่สิบคน แต่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ จะทำอย่างไรให้กระบวนการสู่การปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำเร็จได้ อาจารย์สมนึกจึงเริ่มต้นคิดจากการนำรายชื่อครูมารวมพลั้งกัน ตั้งแต่ ประทีปทอง เพิ่มพูน ประสงค์ ประมวล จกาจ จันทรฉาย สมนึก บุญสม และภาวโรงเชื้อบุญส่ง ทำให้เห็นว่าครูทุกคนล้วนมีความหมายในการช่วยกันยกระดับเศรษฐกิจพอเพียงทั้งสิ้น

เมื่อคิดได้ดังนี้อาจารย์จึงเริ่มนำเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสู่โรงเรียนด้วยการสร้างหลัก 4 หลักขึ้น ได้แก่

หลักยึดเหนี่ยว ยึดมั่นในหลักการ ยึดมั่นในพระราชดำริ และในหลวง นำสิ่งเหล่านี้เป็นแรงยึดเหนี่ยว สร้างแรงศรัทธา

หลักมัด มัดใจครู ประสานสร้างความรู้ ทำงานด้วยกันเป็นพี่เป็นน้อง

หลักปฏิบัติ การปฏิบัติ ทำด้วยกัน ทำผิดทำถูกด้วยกัน แก้ด้วยกัน

หลักธรรม ทำดีคือหน้าที่ ทำดีคือหน้าที่ ทำแล้วต้องดี ดีแล้วต้องทำ ย้ำคิดย้ำทำ

กิจกรรมที่คิดให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือการรับประทานอาหารแบบบุฟเฟต์ กิจกรรมนี้ได้สร้างเด็กให้มีความเรียบร้อย สร้าง**ภูมิคุ้มกัน** สร้าง**หลักพอประมาณ มีเหตุผล** โดยใช้**ความรู้และคุณธรรม**เข้ามาช่วย ทำให้นักเรียนได้รับรางวัลนักเรียนคุณธรรมระดับชาติ แต่ที่สำคัญคือการก่อให้เกิดผลดีเกิดกับนักเรียน ครอบครัวและชุมชน เกิดเป็นการสร้างความพอเพียงที่มีความยั่งยืนต่อไป

ผอ.แสน แหวนวงศ์ โรงเรียนศิขรมพิสัย จังหวัดสุรินทร์

โรงเรียนศิขรมพิสัยน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาในสถานศึกษาด้วยความศรัทธา ด้วยความตั้งใจ ด้วยหวังจะให้โรงเรียนเป็นพลังที่จะทำให้เกิดความยั่งยืนถาวรสืบไป อาจารย์แสนกล่าวไว้ว่า “ผมอยู่ได้เพราะคุณครูทั้งหลาย ผมเข้าใจคุณครู คุณครูเข้าใจผม ถ้าครูทำ ผมนำครูได้”

กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนศิขรมพิสัยให้ประสบความสำเร็จได้มี ๙ ลำดับขั้นด้วยกัน

1. น้อมนำ มีใจพร้อมที่จะน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาในสถานศึกษา
2. ทำให้เข้าใจ แขนงนำทำให้ความเข้าใจระเบิดจากข้างใน รู้จักวิเคราะห์ตนเอง แล้วทำให้เกิดเกิดความเข้าใจด้วยวิธีการที่หลากหลาย
3. ใส่วิสัยทัศน์ เมื่อมีแล้วต้องเห็นความสำคัญ ร่วมกันร่วมคิดร่วมทำสิ่งเดียวกัน
4. เร่งรัดในกลยุทธ์ กำหนดวิธีการและเป้าหมายอย่างเดียวกัน
5. จุดประกายโครงสร้างสี่ฝ่าย ทุกฝ่ายต้องมีเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจน
6. หลากหลายการเรียนรู้สู่นักเรียน ปรับปรุงวิชาการหลักปรัชญาฯ ลงสู่ ๔ กลุ่มสาระ
7. เพียรส่งเสริมกิจกรรมพัฒนา เปิดพื้นที่ให้นักเรียนได้แสดงออกตามความสนใจ
8. ประเมินค่าผลการทำงาน โดย PDCA เพื่อสะท้อนการดำเนินงานว่าบรรลุผลสำเร็จมากน้อยเพียงไร
9. บอกผ่านปรัชญาสู่ชุมชน ด้วยการทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อเผยแพร่ความเข้าใจออกไปสู่ชุมชน เช่น โครงการสานสัมพันธ์ วันทำบุญอบอุ้มทั้งตำบล

กระบวนการนี้ได้ช่วยหล่อหลอมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับทั้งนักเรียน ครู ผู้ปกครอง ผู้บริหาร ส่งเสริมให้เกิดอุปนิสัยพอเพียงที่ยั่งยืนรากลึกไปในจิตใจของทุกคนอย่างยั่งยืน มั่นคง เพื่อเป็นแรงของการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สังคมไทยไทยให้เจริญรุ่งเรืองมั่นคงถาวรตลอดไป

ผอ.พูนเกียรติ ศรีปัญญา
โรงเรียนบ้านสามัคคี จังหวัดอำนาจเจริญ

เมื่อย้ายมาอยู่ที่นี่ได้ยืนแต่เสียคนบ่นด่ากัน ด่าลูก โทษครู
ครูก็โทษลูกศิษย์ พ่อแม่บ่นด่าลูก

“ถางฟัน ดิน นา จนฟ้าสาย
เอ็งสบายอัฐบุหรืมีความฝัน
พ่อแม่กินข้าวกับเกลือเมื่อเที่ยงวัน
ฤษัสนดาน ต้มลิโอโธ้อัเวอร์”

“จะหวังพึ่งพ่อแม่ ก็แย่จัด
จะพึ่งวัดพระก็แย่ยากแก้ไข
จะพึ่งครูครูก็เลวเหลวแหลกใจ
จะพึ่งใครกันแน่” (ครูบางคน)

ลูกมาโรงเรียน ก็ร้องไห้ ไม่มีกำลังใจเรียนหนังสือ โดนดุด่าโดย
พ่อแม่ไม่ดูตัวเอง เด็กย้อนคืนว่า

อาจารย์พูนเกียรติจึงคิดว่า
แก้ปัญหาย่างไร จะทำอะไรเขาถึงจะไม่
ด่ากัน ในฐานะของผู้บริหารโรงเรียนจึง
สร้างความคิดให้เขาชอบ เขาเชื่อ เขาชื่นชม
เขาเชียร์ เขาช่วย ด้วยการดึงให้ชาวบ้านเข้า
มาเป็นกรรมการสถานศึกษา

“เพราะจะปล่อยการศึกษาไทย ไรท์พึ่ง
เด็กถูกดึงหลงทางสร้างปัญหา
ยิ่งเติบโตยิ่งโง่เขลา เบาปัญญา
การศึกษาไม่เป็นประโยชน์แล้วจะโทษมาครู”

“ให้เขามีความรู้คู่ความคิด
มีดวงเทียนเป็นเข็มทิศนำวิถี
ให้เขามีความรู้คู่ความดี
ชีวิตนี้จึงมีค่าสง่างาม”

นำไม่ใช่คนที่เขาอยากเดินตาม แต่ผู้นำคือคนที่เขาอยาก
ทำตาม ผู้นำไม่ใช่ผู้ที่พาคนอื่นเดิน แต่ผู้คือที่เขายกทำตาม

อาจารย์จึงสร้างทางเลือกให้ ๒ ทาง คือ รวยแต่
ทุกข์ สุขแต่จน แล้วสร้างบ้านตัวอย่างขึ้นในโรงเรียน เพื่อ
สอน เพื่อเตือนสติ ผู้คนที่พบเห็น

“บ้านเอียบบ้านหลังน้อย
แม้จะด้อยราคาข้าอาศัย
แต่เป็นที่รักพร้อมใจ
เหนื่อยจากไหนกลับถึงบ้านสราญรมย์
ทั้งพ่อแม่ลูกห้อมล้อมอยู่พร้อมหน้า
จ่านรรจาเร่ร่อนไม่สิ้นชม
ถึงเหนื่อยยากหากแต่จักรักชื่นชม
บ้านนั้นสมเป็นสถานวิมานเอย”

“บ้านเอียบบ้านใหญ่
แม้จะใช้เพชรพลอยห้อยทุกเสา
หากเป็นที่บาดหมางไม่สร้างเสา
ใครเดินเข้าถึงบ้านผลาญเจียนตาย
ทั้งพ่อแม่ลูกแต่ผีเข้าสิง
ต่างก็วิ่งแผ่นหนีมีรูหาย
ถึงเปี่ยมพร้อมทุกอย่างต่างสบาย
บ้านนั้นหมายเป็นนรกตกทันที”

ให้ชาวบ้านที่เข้ามาดู เลือกเอาว่าอยากจะอยู่บ้านหลังไหน ให้เลือกเอา จากที่มุ่งมันทำ จึงเป็นผลให้ได้รับรางวัลต่างๆ มากมาย เกิดความภูมิใจ และความสำเร็จที่เกิดขึ้นเพราะ “รักพ่อจึงอยู่อย่างพอเพียง”

แก่นความรู้ที่สรุปได้จากเรื่องเล่าแรงบันดาลใจของกลุ่มผู้บริหาร

- **หลักคิด** หลักคิดในการทำงานชัดเจน
- **หลักการทำงาน** ใช้หลักการทรงงาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มีภาวะผู้นำ และวิธีการสร้างพลังให้กับทีม
- **วิเคราะห์** บริบทรอบด้าน
- **ลงมือทำ** มีทิศทางที่แน่ชัด ปฏิบัติจริง เข้าถึงทั้งตัวครู นักเรียน และชุมชน
- **เป้าหมาย** เน้นการนำลงสู่ผู้เรียนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ในหลากหลายรูปแบบ ใช้อุปนิสัยที่มีอยู่ในตัวเองไปสร้างให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน และบุคลากร โดยคำนึงถึงความยั่งยืนเป็นสำคัญ